

MAKASUTU ve GAMBİYA'DAKİ TOPLUMA DAYALI TURİZM

Ida NJAI*

Çeviren: Müjde ERDİNÇ

Bayanlar, Baylar, değerli misafirler;

Sizlere kısaca kendimi tanıtacak olursam adım Ida Njai ve Makasutu Kültür Ormanı'nda bulunan Mandina River Tatil Evleri'nin genel müdürü olarak görevimi sürdürüyorum. Yirmi yıldan daha uzun bir süredir Gambiya'daki turizm endüstrisinin içinde bulunuyorum ve bu süre zarfında ülkenin birçok değişiklikten geçtiğini gözlemledim.

Genel olarak burada Gambiya'yı temsil etmek üzere bulunuyorum; ancak, özellikle eko-turizm projesine değinmek istiyorum.

Başkan Dr. Alhagie AJJ Jammeh, Turizm ve Kültür Bakanı, Gambiya Turizm Otoritesi ve Makasutu'nun yöneticileri adına sizlere Makasutu dünyasına hoş geldiniz demek istiyorum.

GAMBİYA'DAKİ TURİZM SEKTÖRÜNÜN KISA PROFİLİ

Afrika kıtasının en küçük ülkelerinden biri olan Gambiya'nın nüfusu yaklaşık olarak 1,5 milyon civarındadır. Britanya'nın eski bir kolonisi olduğundan dolayı resmi dili İngilizcedir. Bunun yanı sıra ülkede Mandinka, Wolof, Fula ve Jola gibi yerel diller de konuşulmaktadır.

Ülkede yaklaşık olarak 300 km uzunluğunda ve 35 km genişliğinde olan Gambiya nehri çok önemli bir yer tutmaktadır. Gambiya, üç taraftan Senegal'le komşu olmakla birlikte Atlantik okyanusuna 80 km'lik kıyısı bulunmaktadır. Ülkenin yüzölçümü 11,000 km² bir alana yayılmıştır ve nüfusun %90'ı Müslüman'dır.

* Makasutu Genel Müdürü

1965 yılında özgürlüğüne kavuşan ve genç Gambiya Cumhuriyeti'nin ilk başkanı Dawda Jawara'dır. Ülkenin en önemli gelir kaynağı tarım/ (yerfıstığı) olmakla birlikte turizm sektörünün de her geçen gün daha fazla önem kazandığı görülmektedir.

Tarihsel açıdan bakıldığında ülkedeki turizm, 1966 yılında İskandinavya'dan gelen 300 kişi ile başlamıştır. O günden sonra Gambiya, Avrupa için kış mevsiminde ziyaret edilen güneşli bir sığınak haline gelmiştir ve şu anda da Avrupa'nın genelinden her yıl yüz binin üzerinde ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır. Amerikan pazarı açısından bakıldığında ise Gambiya'nın henüz ön aşamalarda bulunduğu görülmektedir. Gambiya bu konuda her yıl düzenli olarak diasporanın kendi tarih ve kültürüyle yeniden bütünleşmesini teşvik etmek amacıyla "*Köklerin Eve Dönüşü Festivali*"ni düzenlemektedir.

Gambiya turizm pazarı, ülkeye ziyaretçi çekebilmek amacıyla başlangıçtan itibaren beyaz kumlu plajlara ve tropik güneş ışığına odaklanmıştır. Ülkeye gelenlerin çok küçük bir bölümü, ülkenin geri planda kalan kırsal iç kesimlerini ziyaret ederlerken; turizmin %99'luk bölümü 10 km'den uzun olmayan çok küçük bir kara şeridi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ziyaretçilerin çoğu, Gambiya'yı bir Afrika ülkesi olduğu için değil; iklimi ve plajları için ziyaret etmektedir.

MAKASUTU'NUN TARİHÇESİ

Makasutu Kültür Ormanı, 400 dönümlük özel arazi üzerinde Gambiya Nehri'ne karışan küçük bir suyunun kıyısında bulunmaktadır. Bu proje, 1992 yılında iki İngiliz macera sever olan mühendis James English ile mimar Lawrence Williams'ın ana kamp alanını keşfetmeleri ve buradan bir dönümlük araziyi satın almalarıyla başlamıştır. Buradaki amaç, macerayı seven ve ucuza seyahat edebilecek turistlere yönelik olarak küçük bir kamp alanı oluşturmaktır. Ancak Avrupa'ya yaptıkları iki aylık seyahat esnasında ve projenin başlangıç aşaması esnasında arazinin sınırındaki iki yüzden fazla palmiye ağacı kesilmiştir. Ağaç kesiminin artması üzerine, bölgedeki yerel kabilelerin arazisine sahip olan Sanneh Kunda ve Orman Departmanı'nın yetkilileri; arazinin tümünü koruma amacıyla İngiliz macera severleri, araziyi satın almaları için teşvik etmişlerdir. Bundan sonraki birkaç yıl içinde, bölgeye yirmi bin ağaç dikilmiştir.

"Makasutu" ismi yerel bir dil olan Mandinka dilinden gelmektedir. "Maka" Suudi Arabistan'daki Mekke, "Sutu" ise orman anlamına gelmektedir. Kısacası Makasutu'nun tam olarak karşılığı "Kutsal Orman"dır. Makasutu bölgesi zengin bir tarihçeye sahiptir ve yerel bir inanca göre burada bir kralın kafası, tacı ve asası gömülüdür. Yerli halk, aynı zamanda burada "ninkinanko"nun ya da şeytanın yaşadığına inanır ve akşam karanlık çöktükten sonra dışarı çıkmazmış. Bu durumun, bölgenin bir turizm projesi kapsamındaki dönüşümünün ardından tamamen değiştiği görülmektedir.

Sahra Çölü'nü geçtikten sonra karşınıza ilk olarak ormanlık bir arazi çıkmaktadır. Bu bölgenin tahrip edilmesi durumunda kuraklık Gambiya'nın güneyine kadar yayılabilirdi. Bu nedenle söz konusu kritik bölgenin korunması, maddi kazancın önüne geçmiş ve birkaç ay içinde arazi ortaya çıkartılmıştır. Bu durum aynı zamanda yerli

halktan 250 kişinin işe alınması ile toplum içinde alternatif geçim kaynaklarının oluşturulmasını da beraberinde getirmiştir. Burası herhangi bir sanayi sektörünün bulunmadığı ve işsizliğin yoğun olduğu bir bölgedir. Çoğu çalışan yaklaşık olarak dört çocuğa sahip olmakla birlikte, bir aile en az on kişiden oluşmaktadır. Bu da söz konusu iş sahasından yararlananların sayısının en az 3,500 olduğu anlamına gelmektedir.

Makasutu, gelen ziyaretçilere yerel Afrika kültürünü, el işlerini, mutfak kültürünü ve yaşam biçimini sunmakta; bunu yaparken bölgede yaşayan yerli halkın geleneksel yaşam tarzlarını sürdürmelerine de olanak sağlamaktadır. Böylece yerli halka, kültürlerini ya da yaşam biçimlerini değiştirmeden turizm aracılığıyla doğrudan gelir kazanma imkânı sunulmaktadır.

Yerli halkla birlikte hareket ederek kırsal ya da kentsel göçü en aza indirme ve gençlerin, Avrupa veya ABD'ye gitmek yerine köylerinde kalmak isteyen gençler olarak yerel kültürün mirasından gurur duymaları sağlanabilir.

Makasutu, şu anda en büyük tur operatörleriyle çalışan ve dünyadaki en seçkin eko tatil evlerine sahip olan, Gambiya'nın en önde gelen eko turizm noktasıdır.

Kırsal çevre ya da toplumun kalkınmasıyla ilgili projeler üzerine çalışılırken, farklı faktörlerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yerli halkın eğitim ihtiyacının karşılanması büyük önem arz etmektedir. Ele alınan projenin önemini doğru olarak algılanmadan köylülerin desteğinin alınması mümkün değildir. Bizim tecrübelerimize göre gençler, turizm konusunda daha anlayışlı olmakla birlikte, bu kişiler doğru bir şekilde çalışarak, bölgede olan biteni toplumdaki yaşlı kesime anlatmak için en iyi seçenektir. Makasutu örneğinde, parkı çevreleyen köylerin reisleriyle, kabile topraklarının asıl sahibi olan Sanneh ailesinden bir çevirmen aracılığıyla iletişim kurulmuş ve bölgenin bir koruma alanına dönüştürüldüğü açıklanmıştır. Toplum hayatının bir parçası olarak süregelen bir bölgenin kullanım alanını değiştirirken, topluma zarar verme ile yardımcı olma arasında ince bir çizgi bulunmaktadır. Bizler, ağaçların yasadışı kesimini durdurduk; ancak bunun yanında kuru dalların alınabileceğini ve aynı zamanda geleneksel ilaç yapımı için ormanın kullanılabilmesini de belirttik. Eğer bölge koruma altına alınmış olmasaydı; ormanın sınırlı bir gelir kaynağı olarak altı ayda bir yıl arasında tamamen tükenmesi kaçınılmaz olacaktı. Bugün ise orman, gelecek nesiller için önemli bir gelir kaynağı olarak durmaktadır.

Makasutu, "En İyi Denizaşırı Kalkınma" dalında saygın "Britanya Gezi Yazarları Ödülü"nü dünya çapında 750 projeyi geride bırakarak kazanmıştır. Bununla birlikte "Sorumlu Turizm Ödülleri" kapsamında "Yoksulluğun En Uygun Biçimde Azaltımı" dalında yüksek övgüler alırken, Birleşik Krallıkta yayınlanan Sunday Times gazetesi tarafından "Dünyanın En İyi Eko Oteli" dalında aday gösterilmiş ve çok sayıda bölgesel eko turizm ödülüne layık görülmüştür.

GELECEĞE DOĞRU

2004 yılında Benin’de toplanan S.T.E.P. (Yoksulluğun Ortadan Kaldırılması İçin Sürdürülebilir Turizm) programının ilk seminerinde BM Dünya Turizm Organizasyonu (UNWTO) için James ve Lawrence’dan Makasutu’yu örnek bir model olarak sunmaları istenirken, bunu Tanzania ve Gine’de verdikleri sunumlar takip etmiştir. Söz konusu seminerlerde kurulan iletişimler vasıtasıyla Makasutu’nun, bölgenin kendi yeterliliğini sağlayarak yerli halklar için düşündüklerinden daha fazlasını yaptığı konusunda görüş birliğine varılmıştır. Makasutu’nun politikası, her zaman için sermayeyi başka bölgelere kaydırmak yerine bu bölgede kullanmak olmuştur. Restoranlar için alınan ürünlerin yanı sıra binalara yönelik malzemelerinin %99’u da yerel kaynaklardan temin edilmektedir. Çimento yerel satıcılardan satın alınırken, bölgeye eşeklerin çektiği yük arabaları ile taşınmaktadır. Aslında çimentonun başkent Banjul’daki ana satıcıdan alınması suretiyle nakliyatla ilgili maliyetin ortadan kaldırılması mümkündür ancak bu durum, küçük çaplı satıcıların sektörden dışlanması ve söz konusu kişiler için son derece önemli bir gelir kaynağının yok olması anlamına gelmektedir.

MAKASUTU DOĞAL HAYATI KORUMA VAKFI

Makasutu Doğal Hayatı Koruma Vakfı, Birleşik Krallıktan gelen iki zoolog ile birlikte 2000 yılında kurulmuştur. Bu vakıf, Gambiya’daki doğal koruma adına çalışan sivil toplum örgütlerinin başında gelmektedir. Vakfımızı aynı zamanda kar amacı gütmeyen, herhangi bir siyasi partinin ya da dini grubun adına çalışmayan bir yardım derneği olarak da nitelendirmek mümkündür.

Makasutu Doğal Hayatı Koruma Vakfı, daha büyük bir bilinç aşılıyarak yerel toplumların daha etkin katılımıyla Gambiya’daki biyolojik çeşitliliğin korunması amacıyla kurulmuştur.

Vakıf, Birleşik Krallık Hükümeti tarafından da desteklenen ve Warwick Üniversitesi ile Gambiya Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından yürütülen Darwin girişim projesinin bir parçasıdır.

Darwin bursunu biyolojik değişiklik konusunda yapılan çalışmalar dahilinde alınması en zor ve en prestijli burs olarak nitelendirmek mümkündür.

Makasutu Doğal Hayatı Koruma Vakfı, ziyaretçilerinin her zevkine hitap edebilecek özelliklere sahip zengin ve son derece özel bir tecrübe sunmaktadır. Zengin bitki örtüsünü, canlıların çeşitliliğini ve vahşi hayatı doğal olarak yerinde görme şansı gerek yurtiçinden gerekse yurt dışından ziyaretçilerin büyük ilgisini çekmektedir.

Makasutu Doğal Hayatı Koruma Vakfı’nın finansmanı eğitim, araştırma aktiviteleri aracılığıyla ve aynı zamanda vakıf tarafından yazılıp basılan rehber kitapların satışıyla ve turistlere satılan tişört ve kartpostallardan elde edilen gelirlerle sağlanırken, vakıf, aşağıda bahsedeceğim proje ile ilgili olarak oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

BALLABU KORUMA PROJESİ

“Ballabu Koruma Projesi” fikri bu bulgulardan hareketle, yerel hükümetin tepkisini ölçmek amacıyla adına yapılan geçici bir yaklaşım sonucu ortaya çıkmıştır. Sonuçta, bölgemizin komisyon üyelerinden biri, teşvik mektubu yazmış ve söz konusu mektup daha sonra farklı sektörlerden ve kurumlardan destek almak için kullanılmıştır.

Ballabu Projesi, 85 km²'lik alan içinde bir koruma bölgesinin oluşturulması ve bu bölge içinde bulunan on dört köyde yaşayan yüz bin kişinin söz konusu projeye dahil edilmesini temel almaktadır. Her köy için geri dönüşüm fabrikaları, eğitim merkezi, tarım ve çiftlik hayvanları ve eko-tatil evleri şeklinde bir tür sanayi sektörü ve kamuya ait bir orman kurulacaktır. Amaç, köylerde yaşamlarını sürdüren insanları için önemli bir sorun teşkil eden yoksulluğun önüne geçilerek her köyün kendi kendine yeterliğinin sağlanmasıdır. Bu tarz projeler, tamamıyla kamuya ait olmakla birlikte elde edilecek karın tamamı, toplumun gelişimine katkıda bulunacak su kaynakları, eğitim, sağlık ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dair projeler üretilmesi amacıyla kullanılacaktır. Kamuya ait ormanlar, her köyde eko turizme yönelik özel bölgelerin oluşturulmasına dayanan uzun vadeli bir projedir.

Proje sonunda her köyü birbirlerine bağlayacak bir park oluşturulması suretiyle bir vahşi hayat koridorunun yaratılması ve hayvanların bu koridordan güvenli geçişlerine olanak sağlanması, şehirleşmeyle engellenen göç biçimlerinin devam ettirilmesi amaçlanmaktadır.

Orman örtüsünün büyük çoğunluğu, yakılmak, inşaat malzemeleri elde etmek ve geçim gibi amaçlara yönelik olarak kesilmiştir. Hızla artan nüfusla birlikte görülmektedir ki; biyolojik çeşitliliği tehdit eden bu negatif trendi tersine çevirecek acil önlemlerin alınmaması durumunda bölgenin kapasitesi bu kadar insanı kaldıramaya yetmeyecektir.

Bu projenin geliştirilmesi için iki yıla ihtiyaç duyulmuş fakat 2006 yılının Haziran ayında, köy reisleri (Alkalo) ile bölgesel reisler arasında, kardeş örgütümüz Makasutu Doğal Hayatı Koruma Vakfı tarafından yürütülen panelin ardından bir ön anlaşma imzalanmıştır. Sonuçlar, köy reisleri tarafından köy düzeyine indirgenmiş ve böylece her köyde bu tür bir koruma projesine dâhil olmak istenip istenmediğine dair bir oylama gerçekleştirilmiştir.

Daha sonra yine Makasutu'da yapılan bir toplantıda reislerin tamamı, köylerinin söz konusu programın birer parçası olmasına yönelik katılımında bulunmuşlardır. Sonuçta bir ön anlaşma imzalanırken, bir de tüzük oluşturulmuştur.

Yerel Ortaklıklar

Yerel ortaklıklar, sadece yerel düzeydeki toplulukların değil, aynı zamanda hükümetin, yerel sivil toplum örgütlerinin ve özel sektörün de desteğini alarak yapılandırılmalıdır. Tüm sektörlerin, küresel toplumun küçük bir versiyonunu oluşturmak

adına bir araya gelebilmesi halinde elde edilen bilgiler, sektörler arası uyumu sağlayacak ve işbirliği sonucunda turizm endüstrisinin gerçek anlamda sürdürülebilir bir biçimde gelişimini sağlayacaktır.

Eko turizmin ya da sürdürülebilir turizmin öneminin bir bölgede tam olarak kavranması durumunda yerel ya da deniz aşırı özel yatırımcılar, yerel nüfus için projeler üretilmesi konusuna odaklanmaya ve yerel girişimcilerin iş fırsatlarını değerlendirmelerine olanak sağlamaya yönelmeleri mümkün olacaktır. Yerel nüfusun mikro iş sahalarını devam ettirmesi için gerekli olan kar payının, turizm endüstrisi içinde yeterince yüksek oranda olduğu söylenebilir.

Örneğin tüm yiyecek malzemelerinin yerel üreticilerden satın alınması ve turizmin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi adına bölgede üretilen malların çeşitliliğinin ve hatta ihracatının teşvik edilmesi mümkündür. Aynı zamanda yerel toplulukların tatil evleri inşa etmeleri ya da turistlerin bölgedeki ulaşımını sağlamak amacıyla kağıt kullanmaları ya da bölgeyi keşfetmeleri için turistlere bisiklet kiralama teşvik edilebilir. Küçük sanayi dalları için de sınırsız bir potansiyel bulunmaktadır. Doğal güzelliklerin ortasına kurulmuş bir topluluk, bu bölgedeki araziler söz konusu olduğunda potansiyel yatırımcılara ayrıcalıklar tanıma şansına sahiptir. Böyle bir yer, hükümetin ve ayrıca sivil toplum örgütlerinin büyük kapasite içinde bir bütünlük oluşturduğu noktadır. Topluluğun adil bir biçimde tanıklığını garanti etmek ve yatırımcıyı korumak hükümete düşen görevlerdir.

Ayrıca hükümet, kırsal turizm sektörünün kurulması konusunda görev almalı ve taraflar arasında arabuluculuk yapmalıdır. Bu politikaların kongreden geçmesinin ardından yerine getirilmesi gereken hususlar da sivil toplum örgütleri tarafından devralınmalıdır.

GAMBIYA TURİZM OTORİTESİ

Gambiya örneğinde, Gambiya Turizm Otoritesi'nin devreye sokulması, turizm yatırımcılarının tecrübelerini bürokrasi konularında tamamen değiştirmiştir. Hali hazırda başvurulması gereken tek otorite olmamakla birlikte Gambiya Turizm Otoritesi, konuya diğer kurumlardan daha fazla önem vermiştir. Özel girişimcilerin, topluluk projeleri temsilcilerinin ve hükümet yetkililerinin arasında oluşturulan etkin ilişki sayesinde turizm endüstrisinin içindeki tüm paydaşlar, adil bir biçimde temsil edilmektedirler. Gambiya Turizm otoritesi, tüm tarafların kendilerine özgü tecrübelerinin ve sunabilecekleri fikirlerinin olduğunu, turizm paketinin içindeki farklı sektörlerin farklı yeteneklerini kullanmaları sonucunda daha hızlı sonuçlar elde etmenin mümkün olduğunu idrak etmektedir.

TOPLULUK ORMANLARI

Ormanlık arazinin ortadan kaldırılması sorununun yoğun olarak yaşandığı ya da hala bir orman örtüsünün bulunduğu alanlarda topluluk ormanlarının kurulması son derece olumsuz sonuçları beraberinde getirebilir. Bu bölgelerde düzenli olarak ağaç

dikilmesinin yanı sıra doğru bir yönetim planı uygulandığı takdirde topluluklar için büyük gelir kaynağı oluşturulabilir. Büyük ağaçların dikimi uzun bir süreçtir, ancak ağaçlar olgunlaştıkça düzenli ağaç kesimine izin verilmesi halinde bu tarz çalışmalardan da sürekli bir gelirin sağlanması mümkündür.

Topluluk ormanları, yerli halk için çevrenin korumasının bir gelir kaynağı haline gelmesini ve söz konusu kesimin çevre duyarlılığı konusunda bilinçlenmesini sağlayabilir.

Yerli halkın güçlenmesine yardım ederek ve aynı zamanda bölgenin uzun vadeli korunması için bir iftihar kaynağı oluşturarak toplulukların kendi projelerini yönetme şansları özellikle de topluluk için doğrudan bir maddi yarar görüldüğünde artmaktadır. Eğer projelerde bir sahiplenme duygusu yaratılabilir ve yeterli bilinç aşılabilirse topluluklar bölge dışından insanların gelerek ağaç kesmelerine müsaade etmeyeceklerdir.

EDEN PROJESİ / DENİZ AŞIRI ORTAKLIKLAR

Eden projesi, Birleşik Krallıkta yer alan Cornwall merkezli bir yardım projesi olmakla birlikte, dünyanın en büyük kapalı tropik ormanına ev sahipliği yapmaktadır. Eden’de yaşayan insanlarla “Ballabu Koruma Projesi” hakkında görüştük. Kısa bir süre önce Tropik İklim Biyolojik Gözlem yöneticisi Makasutu’ya gelerek köyleri ziyaret edip, bu kırsal alanı ilgilendiren en önemli konuların neler olduğunu ve bu konulara ilişkin çözümlerin köyler tarafından nasıl elde edilebileceği konusunda tespitlerde bulunmuştur.

Bizler, Eden Projesi’nin Ballabu Koruma Projesi içinde, çok önemli bir güç olacağımızı tahmin ediyoruz.

GELECEK PLANLARI; TOPLULUK GELİŞİMİ

Topluluk için bir diğer plan, Makasutu’yu çevreleyen 6 köyde küçük çapta ekotatil evlerinin inşa edilmesine yöneliktir. Dünya Turizm Örgütü’nün Benin ve Tanzania’da gerçekleştirdiği son seminerlerden öğrendiklerimizin başında topluluk evlerinin konumunun önemi geliyordu. Bu evleri hali hazırda devam eden turizm işinin çevresine yerleştirerek projeye başarı kazandırmak, bölgenin herhangi bir turizm altyapısından yoksun olmasından çok daha olasıdır.

Tatil evlerinde kalan turistlerden, köydeki işlere yardımcı olarak ve yeteneklerini paylaşarak kırsal hayata katılmaları beklenecektir. Buradaki uzun vadeli amaç, projeyi ziyarete gelen turistlerin evlerine döndükten sonra da topluluğun gelişimine katkıda bulunmalarıdır.

Makasutu, binaların tasarımını, inşasını ve turizm sektöründeki personelin eğitimini üstlenecektir. Aynı zamanda Makasutu Doğal Hayatı Koruma Vakfı, proje tamamlandıktan sonra da denetimlerine devam edecektir. Birçok gelişim projesinin aksine Makasutu’nun uzun vadeli olması nedeniyle sorumluluklar sona ermeyecektir.

Tatil evlerinden elde edilen kar, topluluk için uygulanan eğitim, sağlık, su ve tarım projelerine aktarılacaktır. Bu vesileyle elde edilecek kazanç toplumun tüm fertlerini eşit derecede etkileyecektir.

Her topluluk, tatil evlerinin inşa edileceği alanı başılayacak; ancak aynı zamanda topluluk ormanının kurulması için geniş bir alanın da gözden çıkarılması gerekmektedir. Makasutu, ağaçlar için gereken tohumları Batı Afrika çevresinden karşılayacaktır. Batı Afrika Botanik Cemiyeti bizlere de üyelik teklif etmiştir. Böylesine etkin bir organizasyon tarafından dikkate alınmak bizler için gerçek bir onurdur.

TURİZM SEKTÖRÜNE YÖNELİK YATIRIMLAR

Gambiya’da turizm için muazzam bir yatırım potansiyeli bulunmaktadır. Turizm açısından tüm doğallığını koruyan Gambiya Nehri’ni ülke açısından Güney Amerika’da küçük çapta bir Amazon olarak kabul etmek mümkündür. Nehrin yukarısında yer alan bölge için lüks tatil evlerine, turistlerin ve bölge sakinlerinin nehir boyunca seyahat edebilmeleri için köylerde bulunan tarifeli tekne seferlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Gambiya devlet başkanı, ülkeye aktif olarak yatırım yapabilecek girişimcileri beklemektedir. Gambiya Turizm Otoritesi yeni bir kanun çıkartarak ülkede 4 yıldızın altında otel kurulmasını yasaklamıştır. Gambiya, bulunduğu bölge nedeniyle uç noktada bir ülke olarak algılanıyor olsa da burada birçok 4 ve 5 yıldızlı otel inşa edilmeye başlanmıştır ki; bu da Gambiya turizminin çehresinin değişmesi anlamına gelmektedir.

Bizler, Afrika’nın yeni pozitif çehresinin temellerinin Gambiya’da atılacağına inanıyoruz. Dolayısıyla sizleri de “Afrika’nın Gülümseyen Sahil”ine davet ediyor, zaman ayırdığınız ve ilgiyle dinlediğiniz için hepimize teşekkür ediyorum.